

edificis

El Molinet de Batistó

L'edifici que avui ens ocupa és el Molí de Batistó o Molinet de Batistó. El Molinet és proper al poble; podem accedir-hi per dues vies diferents. La primera consisteix en seguir la carretera en direcció a Vilallonga i trencar envers el camí del Pont dels Moros, ja que el molí és veí d'aquest. La segona via és el camí que neix al Mas de les Destrals; el seguim fins que devallem quasi a la vora del Glorieta; passem per sota el pont que es va construir per la carretera que va de Reus a Montblanc; continuem el camí que s'estreny i creuem la via. Només cal seguir uns metres per trobar-nos el mas.

Arquitectònicament parlant no és que el Molinet tingui un repertori ric d'elements per poder observar; es tracta, però, d'un edifici adaptat a una finalitat concreta: era un molí de batre gra. Se situa damunt una lloanca davant mateix del riu Glorieta. Pensem però que el Molinet té trossets d'història i d'històries per dins que cal conservar vius per saber transmetre i valorar els fragments de les vivències que configuren el llegat cultural d'un poble. Aquests retalls d'història els reviuem amb l'ajut de la senyora Irene Vallverdú, que m'ha facilitat les dades històriques d'aquesta casa en la qual ella va viure ⁽¹⁾.

El Molí de Batistó, 1956

Els masos, molins i altres construccions aïllades són edificis moldejables, no els ha tocat més remei que acollir-se als fets físics als quals els han situat els humans. Així, el Molinet ha de superar el desnivell que el Glorieta ha creat a l'erosionar les seves

ribes en aquest indret. Més amunt l'encarregat de subsanar aquestes diferències és el Pont dels Moros (2). L'edifici és travessat per un pas de carro que serveix per unir dues partides prou conegudes: el Degotall i el Camí dels Quints (aquest camí actualment no s'usa). Una part del molí s'instal·la damunt un marge (veure fotografia) i l'altra davalla envers el pendent; com a nexa dels dos trossos de la construcció un arc carpanell. Tenim, doncs, dos cossos, un damunt un marge i la resta orientada de cara al sol, de cara al Glorieta, en direcció a la partida del Marxant (situada a l'altre costat de la carretera que porta a Vilallonga).

Els materials de l'edifici solen ser els habituals, argamassa i en aquest cas els marcs dels finestrals es revesteixen de totxo.

La casa consta de tres pisos. La planta baixa només té una petita finestra, la porta usa un cabiró de fusta com a llinda; a l'interior hi havia les moles de pedra. El 2n pis té 3 finestres similars emmarcades per totxanes i pintades de blanc; acollia el menjador, cuina i dues habitacions. Damunt el porxo hi havia una habitació. L'última planta és l'esgolla i també té tres finestrals. La part que queda damunt el marge era un magatzem. La teulada es fa en dos nivells que cauen en direcció a la façana. Al costat del molí (en direcció camí del Degotall) queden unes parets dretes que són els corrals. El llibre *Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya* ens el descriu, considerant-lo com un molí paperer i atribuint-li la seva traça al mateix mestre de cases que va fer el Molí Nou; així: "Antic molí paperer, situat prop del pont del Molinet (construcció d'un sol arc, carpanell, realitzada en sauló —pedra local—), i ran del riu Glorieta, construït pel mestre de cases Bartomeu Modolell (s. XVIII). És format per un conjunt de cossos disposats aprofitant el desnivell del terreny. El cos principal és de planta quadrangular i presenta dos nivells de teulada. Les obertures en general són d'arc rebaixat i allindades i la coberta a una vessant" (3).

Si ens mirem el molí, i després la fotografia que publiquem, datada el 1956, observem que hi ha una espècie de magatzems a la part del darrera de la casa que s'han anant construït amb posterioritat a la fotografia. Si parlem d'un molí, hem de pensar d'on treia l'energia per al seu funcionament. On ara hi ha aquests magatzems, hi havia una bassa de considerables dimensions que recollia l'aigua que movia les moles. Encara queda una gran sèquia (que recorden un safareig) que condueix al que era la bassa. L'aigua que arribava al casal era la suma de la de la Font del Roure, la del Mas de Masuró i una altra situada a prop d'aquestes dues. Sota l'Hort de la Llebre hi ha una bassa que recollia l'aigua de les 3 fonts i que quan estava plena, menava l'aigua sobrerera en direcció al Molinet. L'aigua —que circulava enmig d'una gran sèquia— passava pel Mas de les Destrales i arribava a les moles. L'aigua era de Batistó (Joan Batista Andreu); per tant se'n podia servir sempre que li convingués. Joan Batista Andreu era un important hisendat de la nostra vila.

El Molí servia per moldre qualsevol tipus de gra, blat, ordi, civada... i era usat a banda de la gent del poble per altres pagesos de les rodalies i per la gent de la muntanya: Capafonts, Prades, Mont-ral, la Cadeneta... En aquells moments només hi havia un molí de batre gra al poble, el Molinet. Quan aquest va deixar de funcionar (pels volts del 1900), la gent del poble havia d'anar als pobles veïns, i la Sra. Irene em comenta que molts alcoverencs anaven al del Fort de Farena o al del Carnicer de la Riba.

Hi ha diverses anècdotes que giren entorn dels habitants del Molinet (que va estar habitat permanentment durant molts anys), i també hem de parlar d'un estadà il·lustre que va estimar molt aquesta casa. La primera anècdota és una mica cruel; a banda i banda de la finestra de la planta baixa, hi han unes ratlles verticals negres. Això correspon a un costum anomenat l'enremada (4) (en el cas que ens ocupa degué succeir pels principis de segle); en aquest cas, una avantpassada de la Sra. Irene va rebutjar així un possible noviet que no volia. Les ratlles són de quitrà i avui encara es deixen percebre. Hi havia maneres i maneres de dir que no...

El padrí de la Sra Irene, en Pere Molné i Carnicer (que va néixer al Molinet el 27 d'abril de 1852), s'estava a les moles treballant, i va coincidir que va baixar la riuada fruit de l'Aiguat de Santa Tecla i se li va omplir tot d'aigua, per acabar fent seguir l'ase per les escales fins a la golfa perquè no s'ofegué. Aquest mateix senyor, un diumenge se'n volia anar a Alcover a ballar al Casino, però se li va fer tard, i va trobar tots els portals tancats. La seva núvia se'n va anar a ballar amb un altre i es va desfer el nuviatge. Així que els portals del poble, que es tancaven a una determinada hora (darreries del segle passat), li van costar el festeig.

Si fins ara parlàvem d'anècdotes, no podem deixar de parlar d'un conegut escriptor, en Joan Puig i Ferrer, fill de la Selva, però estadà d'estius al Molinet. La Irene és filla d'una germana de llet del Joan Puig i Ferrer (5) i destria dels seus records els que va compartir amb l'escriptor, que són anècdotes com ara que, al Molinet, l'escriptor es reunia amb els seus amics, intel·lectuals d'aquell moment, que eren, entre altres, Plàcid Vidal, l'Antoni Isern, etc. En aquest indret va escriure l'obra *Drama d'Humils*. La Irene recorda que l'escriptor se n'anava a escriure sota una roca que feia un soplug, això sí, sota el Pont dels Moros. Avui costa una mica de fer-se'n a la idea. Al Butlletí núm. 20 hi ha un treball força extens de la personalitat i obra d'aquest autor, treball encapçalat per una entrevista a la Sra. Irene Vallverdú. Jo només afegiré que la fotografia que afegim forma part d'unes fotos que es van fer perquè, quan en Puig i Ferrer es trobava fora del país, va demanar de tenir un record palpable del Molinet, que ell estimava.

La propietat del molí anà, després de perdre-la en Joan Baptista Andreu, al senyor Maximino González, que era inspector de mestres de Valls, fins arribar als actual propietari d'Alcover, en Josep Ferré.

ANNA I. SERRA MASDEU

1. Veure Butlletí Centre d'Estudis Alcoverencs, núm 20, oct-des. 1982. Pàgs 9-29.
2. Veure Butlletí Centre d'Estudis Alcoverencs, núm 49, gener-març. 1990. Pàgs 10-12.
3. *Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. L'Alt Camp*. Direcció General del Patrimoni Cultural. Servei del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Núm. 4. Barcelona, 1992.
4. El *Diccionari Català-Valencià-Balear* de Francesc de B. Moll defineix l'enremada com: "empastifament d'oli de ginebre, almangra, fang, excrement, etc., amb què s'embruta el portal o finestra d'una noia en venjança d'un greuge fet per ella a un fadrí o una altra persona(...)"
5. Veure *op. cit.* núm 1.